

Pretendento Gamtos tyrimų centro direktoriaus pareigoms užimti dr. Vaidoto Lygio siūlomų

Gamtos tyrimų centro veiklos gairių 5 metų kadencijos laikotarpiui

SANTRAUKA

Valstybinis mokslinių tyrimų institutas **Gamtos tyrimų centras** (toliau – Centras, GTC) – viešasis juridinis asmuo, vykdamas valstybei, visuomenei ar ūkio subjektams svarbius ilgalaikius Centro įstatuose nustatytų krypties mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą bei inovacines veiklas ir užtikrinantis valstybės tarptautinio lygio mokslinę kompetenciją gamtos mokslų srityje. Centre vykdomų mokslinių tyrimų kryptys darniai siejasi su LR *devynioliktosios Vyriausybės programoje* įvardintomis aplinkosauginės veiklos kryptimis, LR *Aplinkos ministerijos 2022–2030 metų aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programoje* įvardytais Nacionalinio pažangos plano 6-ojo tikslo uždaviniais, *Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“* išsiskelptomis šalies ambicijomis, *Europos žaliąjį kursą* pagrindiniais principais, *ES biologinės įvairovės strategijos iki 2030 m.* uždaviniais ir kituose nacionaliniuose bei ES teisės aktuose, reglamentuose įtvirtintais tikslais ir uždaviniais siekiant užtikrinti gamtinių ekosistemų išsaugojimą bei jų funkcionalumą. Šiandien visuotinai pripažįstama tiesioginė gamtos, inžinerijos, technologijų mokslų įtaka inovacijų procesui, bioekonomikos plėtrai, tad neišvengiamai augs ir mokslinių tyrimų institutų, tame tarpe ir GTC, kuriamų mokslinių žinių reikšmė. Akivaizdu, kad Centro, kurio vienas iš svarbiausių veiklos prioritetų – vykdyti tarptautinio lygio fundamentinius mokslinius tyrimus, atsižvelgiant į nacionalinius ir tarptautinius informacinius poreikius botanikos, zoologijos, ekologijos, biologijos, geologijos ir geografijos mokslų srityse, pagrindžiant bio- ir geoįvairovės bei aplinkos tvarumo išsaugojimo iniciatyvas, klimato pokyčių ir neigiamo ūkinės veiklos poveikio prevencijos priemones bei efektyvius biologinių išteklių panaudojimo būdus ir žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimą – misija šiandieniniame kontekste įgauna vis didesnę reikšmę. Žvelgiant į *19-osios Vyriausybės programą*, norisi tikėti, kad aplinkosauginių problemų sprendimui bei su tuo susijusių mokslinių tyrimų plėtrai ir jų kokybei bus skiriamas vis didėjantis dėmesys. Tuo tarpu neseniai pasikeitęs Centro teisinis statusas - pertvarkymas iš biudžetinės įstaigos į viešąją - atvers daugiau galimybių vystyti įvairiakryptes veiklas, plėtoti mokslo ir verslo sinergiją, lengviau užtikrinti įstaigos finansinį tvarumą. Taip pat, GTC suformuotos mokslinių tyrimų infrastruktūros „*Biologinės ir geologinės įvairovės duomenų kompetencijos centras (BioDatCom Centre)*“ įtraukimas į naująjį **Lietuvos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kelrodį** atsiveria naujas finansavimo galimybes įstaigos infrastruktūros plėtrai ir tobulinimui. Visa tai sudaro teigiamas prielaidas kokybiniam ir kiekybiniam Centro veiklos plėtojimui, įstaigos žinomumo ir įtakos tiek šalies, tiek tarptautiniu mastu didinimui.

Remdamasis atlikta Centro veiklą ir pasiekimus įtakojančių vidaus ir išorinių faktorių analize bei asmenine patirtimi manau, kad iš esmės keisti Centre nusistovėjusią tvarką, organizacinę struktūrą, plėtojamas MTEPI kryptis bent jau artimiausiu laikotarpiu netikslinga; būtina ir toliau nuosekliai siekti išsikeltų strateginių įstaigos tikslų įgyvendinimo. Svarbu ir toliau stengtis išlaikyti ir puoselėti aukšto (tarptautinio) lygio mokslinius tyrimus vykdančios institucijos įvaizdį, kas pareikalaus ne tik tęsti pradėtus darbus, tačiau imtis ir naujų iššūkių, naujų projektų, toliau tobulinti GTC kokybės vadybos sistemą, darbuotojų, doktorantų pritraukimo ir motyvavimo strategiją, dar daugiau dėmesio skirti taikomojo mokslo vystymui, bendradarbiavimui tiek su valstybinio, tiek su privataus sektoriaus (verslo) subjektais, tarptautiniais partneriais, ūkinių komercinių, užsakomųjų ir konsultacinių veiklų plėtojimui, įstaigos veiklos ir vykdomų mokslinių tyrimų rezultatų viešinimui tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu. Įpareigoja ir šiandieninė įstaigos vizija – tarptautiniu mastu konkurencinga mokslo ir studijų institucija, vykdanči fundamentinius ir taikomuosius gyvosios ir negyvosios gamtos tyrimus, kurie padeda užtikrinti visuomenės gyvenimo kokybę ir tęstinumą įvairiapusiškos ekosistemų kaitos ir kylančių socialinių iššūkių kontekste. Šią puikią viziją būčiau linkęs praplėsti dar keliais žodžiais: „visuomenėje žinoma, svariai prisidedanti prie šalies ir ES aplinkosauginės politikos formavimo“.

Kaip prioritetinius ateinančių 5 metų (kadencijos) Centro vadovo **darbus** įvardinčiau įstaigos plėtrai, veiklos kokybei ir tarptautiniam pripažinimui svarbaus GTC Biologinės įvairovės kompetencijų centro sukūrimo vizijos įgyvendinimą (nuo galimybių studijos iki investicijų užsitikrinimo ir statybų); bendradarbiavimo su verslu plėtros, siekiant tapti patraukliu partneriu tiek vietos, tiek tarptautinėms įmonėms (bendri projektai, didėjančios užsakomųjų darbų apimtys), užtikrinimą; aukštos kvalifikacijos tyrėjų bei doktorantų pritraukimo ir motyvavimo sistemos tobulinimą siekiant užtikrinti Centro mokslinį kūrybinį potencialą ir laipsnišką kolektyvo atsinaujinimą; projektinės ir konsultacinės veiklos, užsakomųjų darbų kokybinį bei kiekybinį plėtojimą siekiant užtikrinti įstaigos finansinį tvarumą ir mažinti priklausomybę nuo valstybės biudžeto asignavimų; Centro strateginio planavimo ir vidinės kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimą; įstaigos įvaizdžio ir išorinio komunikavimo gerinimą; Centro socioekonominio poveikio bei įtakos formuojant šalies ir ES aplinkosaugos politiką, didinimą.

Kodėl kandidatuoju?

Gamtos tyrimų centre dirbu nuo pat jo susikūrimo 2010 m., tad esu gerai susipažinęs su įstaigos tikslais, veiklos prioritetais, organizacine struktūra, darbo principais, vidine atmosfera, pažįstu daugelį administracijos darbuotojų, kolegų mokslininkų. Manau, kad turiu sukaupęs pakankamą vadybinio (administracinio) darbo patirtį ir nebijau susigrumti su iššūkiais. Turiu patirties rengiant ir įgyvendinant viešosios įstaigos veiklos strategiją bei strateginius veiklos planus, formuojant/tobulinant misiją ir viziją, numatant turinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius strateginiam planui įgyvendinti (vadovavimo Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijai metu įgyta patirtis). Geros anglų kalbos žinios ir darbo užsienyje ir su užsienio tyrėjų komandomis metu įgyta tarptautinio bendradarbiavimo patirtis, užmegzti ryšiai leidžia turėti tvirtą pagrindą siekiant plėsti Centro ryšius bei didinti jo žinomumą ir pripažinimą pasaulyje, tinkamai atstovauti įstaigai tarptautinėje arenoje. Esu energingas ir ryžtingas, atviras inovacijoms, gebu greitai įvertinti esamą situaciją ir operatyviai spręsti iškilusias problemas, nevengiu išsikelti ambicingų tikslų, kurių įgyvendinimui visuomet skiriu maksimalų dėmesį. Tikiu kolektyvu (tiek esama Centro administracija, tiek mokslo darbuotojais), tad nuoširdžiai tikiuosi visokeriopos paramos siekiant bendrų tikslų, įstaigos klestėjimo.

SIŪLOMOS GAMTOS TYRIMŲ CENTRO STRATEGINĖS KRYPTYS (VEIKLOS PRIORITETAJ) ATEINANTIEMS 5 METAMS:

SK1. Aukšto (tarptautinio) lygio šalies ūkio ir visuomenės gerovei, tęstinumui ir plėtrai svarbių ilgalaikių fundamentinių ir taikomųjų mokslinių tyrimų bei eksperimentinės plėtros darbų vykdymas.

SK2. Doktorantūros studijų plėtra.

SK3. Projektinės ir konsultacinės veiklos, užsakomųjų darbų kokybinis bei kiekybinis plėtojimas siekiant užtikrinti įstaigos finansinį tvarumą.

SK4. Centro tarptautiškumo, tarptautinio matomumo didinimas.

SK5. Mokslo, visuomenės ir verslo bendradarbiavimo plėtra, siekiant didesnio socioekonominio poveikio.

SK6. Centro mokslo ir studijų bazės, infrastruktūros tobulinimas ir plėtra bei aplinkos puoselėjimas.

SK7. Dėmesio įstaigos bendruomenei didinimas, kad kiekvienas darbuotojas ir studentas jaustų poreikį ir turėtų galimybes visapusiškai tobulėti.

SK8. Įvaizdžio ir išorinio komunikavimo gerinimas, siekiant atskleisti Centro išskirtinumą ir pažangą, žinių sklaidos visuomenėje plėtra.

SK9. Strateginio planavimo ir vidinės kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimas.

Siekiant užtikrinti sklandų institucijos vystymąsi šiomis strateginėmis kryptimis, artimiausiu 5 metų laikotarpiu siūlyčiau prioriteto tvarka spręsti tokius uždavinius (*uždavinių sprendimo priemonės Veiklos gairių santraukoje nedetalizuojamos*):

SK1. Aukšto (tarptautinio) lygio šalies ūkio ir visuomenės gerovei, testinumui ir plėtrai svarbių ilgalaikių fundamentinių ir taikomųjų mokslinių tyrimų bei eksperimentinės plėtros darbų vykdymas.

- 1) Išsaugoti Centro tyrėjų kompetencijas užtikrinančius fundamentinius mokslinės veiklos prioritetus.
- 2) Koncentruotis į šalies ūkiui ir visuomenei aktualių mokslinių tyrimų krypčių, įskaitant tarpdalykines, vystymą.
- 3) Skatinti tarpdalykinių tyrėjų komandų formavimąsi ne tik trumpalaikių projektų, bet ir ilgalaikių tematikų įgyvendinimui.
- 4) Siekti pritraukti aukštos kvalifikacijos mokslininkus, talentus ilgalaikių institucinių MTEPI tematikų bei atskirų mokslinių projektų vykdymui.
- 5) Didinti Centro mokslinį produktyvumą nedarant kompromisų kokybei.
- 6) Užtikrinti Centro mokslinį kūrybinį potencialą ir laipsnišką kolektyvo atsinaujinimą.

Laukiamas rezultatas – tampame lyderiaujančiu šalyje gamtos mokslų kompetencijų centru, tarptautiniu mastu konkurencinga mokslo ir studijų institucija. Visos GTC vykdomo mokslo kryptys sekančio palyginamojo ekspertinio MTEPI veiklų išorinio vertinimo metu įvertinamos ne mažiau kaip 4,0 balo.

SK2. Doktorantūros studijų plėtra.

- 1) Didinti GTC doktorantų skaičių, mažinti jų nubyrejimo rodiklius.
- 2) Gerinti jaunųjų mokslininkų akademinės karjeros sąlygas.
- 3) Skatinti Centro mokslininkus (įskaitant ankstyvosios karjeros tyrėjus) vadovauti doktorantūros ar podoktorantūros stažuotčių projektams.
- 4) Išlaikyti aukštą doktorantūros studijų mokslo lygį.

Laukiamas rezultatas – Centras tampa patraukliausia gamtamokslinių krypčių doktorantūros studijų vieta šalyje, žinoma ir pasaulyje; į kiekvieną siūlomą doktorantūros vietą organizuojamas tarptautinis konkursas, mokslininkai aktyviai siūlo doktorantūros temas, vykdo kokybinę kandidatų atranką ir atsakingai vadovauja pasirinktiems doktorantams, plečiasi studijų tarptautiškumas, gerėja disertacinių darbų kokybė.

SK3. Projektinės ir konsultacinės veiklos, užsakomųjų darbų kokybinis bei kiekybinis plėtojimas siekiant užtikrinti įstaigos finansinį tvarumą.

- 1) Aktyvinti mokslinių projektų paraiškų inicijavimą ir Centro mokslininkų dalyvavimą projektuose.
- 2) Užtikrinti Centro teikiamų konsultacinių veiklų ir užsakomųjų darbų plėtojimą.
- 3) Mažinti Centro priklausomybę nuo valstybės biudžeto asignavimų didinant pajamas už teikiamas paslaugas.

Laukiamas rezultatas – Centras tampa finansiškai tvaria, save gebančia išlaikyti įstaiga, kurios veiklai valstybės asignavimų mažėjimas neturi esminės įtakos. Išplėtos projektinės ir konsultacinės

veiklos, bendradarbiavimas su verslu, aktyvus dalyvavimas tarptautiniuose didelės apimties mokslo projektuose bei programose ne tik užtikrina stabilias pajamas, tačiau kelia Centro mokslininkų kompetencijas, didina įstaigos reikšmę ir matomumą ne tik šalies mastu, bet ir tarptautinėje erdvėje.

SK4. Centro tarptautiškumo, tarptautinio matomumo didinimas.

- 1) Stiprinti esamą bendradarbiavimą ir megzti naujus ryšius su užsienio mokslo ir studijų institucijomis.
- 2) Didinti Centro mokslinių veiklų tarptautiškumą, tarptautinį matomumą.
- 3) Didinti doktorantūros studijų tarptautiškumą.
- 4) Didinti Centro indėlį sprendžiant globalias aplinkosaugos problemas.
- 5) Siekti GTC Kolekcijų skyriuje sukauptų gamtinių rinkinių žinomumo ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, paskatinant bendradarbiavimą su užsienio mokslo ir studijų institucijomis.

Laukiamas rezultatas – Centras tampa tarptautiniu mastu pastebima ir konkurencinga mokslo ir studijų institucija, vertingomis kolekcijomis garsėjančiu gamtamokslinių kompetencijų centru, norimu partneriu tarptautiniuose mokslo projektuose, patrauklia vieta užsienio studentų doktorantūros studijoms, podoktorantūros stažuotėms.

SK5. Mokslo, visuomenės ir verslo bendradarbiavimo plėtra, siekiant didesnio socioekonominio poveikio.

- 1) Užtikrinti Centro socialinių partnerių tinklo plėtrą.
- 2) Stiprinti Centro bendradarbiavimą su verslu ir tapti patraukliu partneriu tiek vietos, tiek tarptautinėms įmonėms.
- 3) Skatinti Centro darbuotojų socialinį aktyvumą.
- 4) Skatinti Centro mokslo darbuotojų visuomenines veiklas.
- 5) Didinti Centro indėlį formuojant šalies ir ES aplinkosaugos politiką.

Laukiamas rezultatas – tampame gerai atpažįstamu ir patraukliu verslo partneriu, visuomenės žinių poreikį tenkinančiu gamtos mokslų kompetencijų centru, darančiu pastebimą socioekonominį poveikį- įgyvendinančiu šalies ūkiui ir visuomenei svarbius MTEPI projektus, svariai prisidedančiu prie šalies ir ES aplinkosaugos politikos formavimo, bioekonomikos plėtros.

SK6. Centro mokslo ir studijų bazės, infrastruktūros tobulinimas ir plėtra bei aplinkos puoselėjimas.

- 1) Įgyvendinti GTC Biologinės įvairovės kompetencijų centro sukūrimo viziją.
- 2) Užtikrinti nuolatinį GTC infrastruktūros tobulinimą ir įrangos atnaujinimą.
- 3) Pilnai įveiklinti GTC Lauko bandymų stotį.
- 4) Siekti valstybinio statuso suteikimo Centre sukauptoms vertingoms kolekcijoms ir tikslinio Kolekcijų skyriaus veiklos finansavimo.
- 5) Mažinti Centro išlaidas už energetinių resursų panaudojimą (šildymas, dujos, elektra).
- 6) Patobulinti Centro reprezentacines ir kitas viešąsias erdves.
- 7) Centro patalpas geriau pritaikyti judėjimo negalią turinčių asmenų poreikiams.

Laukiamas rezultatas – Centras turi modernią, tarptautiniu mastu konkurencingą ir nuolat atnaujinamą mokslo ir studijų bazę, pilnai sukurta ir optimizuotą infrastruktūrą, patrauklią tiek

institucijos vidaus reikmėms, tiek socialiniams partneriams ir įstaigos svečiams, tiek valstybės ar verslo investicijoms.

SK7. Dėmesio įstaigos bendruomenei didinimas, kad kiekvienas darbuotojas ir studentas jaustų poreikį ir turėtų galimybes visapusiškai tobulėti.

- 1) Sukurti komfortabilias ir saugias darbo sąlygas visiems darbuotojams bei studentams.
- 2) Sukurti vidaus aplinką, palankią visiems darbuotojams aktyviai įsitraukti į Centro tikslų siekimą.
- 3) Užtikrinti efektyvią Centro vidinę komunikaciją.
- 4) Puoselėti organizacijos vidinę kultūrą, sukuriant jaukią ir psichologiškai palankią darbo atmosferą.
- 5) Skirti nuolatinį dėmesį Centro darbuotojų kompetencijų ugdymui, akiračio plėtimui.

Laukiamas rezultatas – įstaigai lojali ir darbo sąlygomis bei aplinka patenkinta Centro bendruomenė, jaučianti poreikį ir galimybes visapusiškai tobulėti.

SK8. Įvaizdžio ir išorinio komunikavimo gerinimas, siekiant atskleisti Centro išskirtinumą ir pažangą, žinių sklaidos visuomenėje plėtra.

- 1) Tobulinti Centro išorinės komunikacijos (viešųjų ryšių) strategiją.
- 2) Įtvirtinti komunikaciją Centro viduje: resursais, pajėgumais, instituciškai.
- 3) Įtvirtinti GTC, kaip svarbiausio gamtamokslinių kompetencijų centro įvaizdį šalyje.
- 4) Didinti dėmesį visuomenės (ypač jaunimo) švietimui.

Laukiamas rezultatas – Gamtos tyrimų centras tampa svarbia ir plačiai žinoma visuomenės švietimo aplinkosaugos ir gamtos mokslų klausimais institucija, patraukliu darbdaviu, doktorantūros studijų vieta, įtakingu ekspertinių paslaugų teikėju.

SK9. Strateginio planavimo ir vidinės kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimas.

- 1) Tobulinti Centro strateginio planavimo sistemą.
- 2) Tobulinti Centro kokybės vadybos sistemą, norint pasiekti, kad ji atitiktų įstaigos poreikius ir užtikrintų efektyvų kokybinių rodiklių pasiekimą.

Laukiamas rezultatas – veikiančios Centro strateginio planavimo bei vidinio kokybės užtikrinimo sistemos leidžia siekti aukščiausių įstaigos veiklos kokybės standartų, sklandžiai įgyvendinti įstaigos tikslus ir uždavinius; sistemingas darbų planavimas lemia efektyvią ir harmoningą darbo aplinką.

Siūlomos Centro veiklos gairės būtų detalizuojamos sudarant etapinius įstaigos *Strategijos* įgyvendinimo planus (sekantis strateginis veiklos planas būtų kuriamas 2026-2028 metams), numatant konkrečias suformuluotų uždavinių įgyvendinimo priemones bei siektinus rodiklius. Įgyvendinant siūlomą veiklos programą būtina laikytis nuoseklumo, glaudžiai bendradarbiauti su Centro darbuotojais, išlaikyti jų pastangomis sukauptą gerąją praktiką, vengti nepamatuotų, drastiškų sprendimų ar skubotų reformų.

